

Федеральна торговельна комісія, Управління з контролю за якістю продуктів харчування, медикаментів і косметичних засобів, Поштове відомство, Бюро внутрішніх податків, Федеральна комісія зв'язку та інші. Законодавство США розглядає рекламу не як реальну пропозицію щодо продажу, а як заяву про намір продати певний товар чи надати послуги за зазначеними в рекламі цінами.

Рекламне законодавство Франції дуже багатогранне і жорстке. Прийняті нещодавно два нові закони, Закон Ло Сапін (з фр. *Loi Sapin*) і Закон Ло Евін (з фр. *Loi Evin*), викликали бурхливу полеміку серед рекламних агентств і медіапрофесіоналів. Закон Ло Сапін зобов'язує власників засобів масової інформації надавати будь-які знижки безпосередньо рекламодавцям. Закон Ло Евін забороняє пряму і приховану рекламу тютюнових виробів у всіх ЗМІ. Також цим законом передбачені обмеження в рекламі алкоголю. Основний закон про рекламну діяльність Ло Роєр (з фр. – *Loi Royer*) визначає фундаментальні положення відносно недобросовісної реклами. Жоден рекламний відеоролик не може бути показаний по телебаченню без дозволу Бюро перевірки реклами. Таким чином, законодавство Франції фактично унеможлиблює використання прихованої реклами на території своєї країни. Однак з практичного боку поки що бажаного результату – викорінення недобросовісної і прихованої реклами – ще не досягнуто. Ми також знаємо, що межа між тим, що можна вважати рекламою, а що ні, досі залишається юридично та етично доволі розпливчастою.

Рекламне законодавство Німеччини має велику кількість регламентацій щодо виробництва і розміщення реклами в пресі. Розділ 10 земельних законів про пресу потребує, щоб реклама була відповідним чином позначена в газетах. За законом про друковані ЗМІ, платна інформація в редакційних статтях є незаконною. Рада преси виходить з того, що громадську довіру до ЗМІ буде підірвано, якщо редакційні матеріали міститимуть рекламу. Розміщення реклами під виглядом інформації вважається недобросовісною конкуренцією, котру проводить рекламодавець. У кожному випадку потрібно відрізнити інформацію від реклами.

У Великобританії прихована реклама заборонена. Комісія з рекламних стандартів (ASA) як недержавний орган, заснований представниками рекламної індустрії, склала Практичний кодекс для забезпечення «легальності, пристойності, чесності і правдивості» реклами, який рекомендований до застосування всіма ЗМІ. Ефективність діяльності цього органу базується на тому, що газети відмовляються від публікації реклами, котра може призвести до порушення Практичного кодексу [3].

В цілому, конструкція Закону України «Про рекламу» відповідає основним принципам і положенням законів розвинутих країн. Така відповідність спостерігається в ряді принципово важливих інституцій – таких, наприклад, як заборона неналежної і прихованої реклами. Водночас, закони містять і ряд розбіжностей, найбільш важливими з котрих є визначення термінів «прихована та неналежна реклама», не враховані важливі етичні норми та принципи, не розкриті вимоги до регулювання прихованої реклами, не обумовлено формування необхідних контролюючих органів з питань порушення рекламного законодавства тощо. Це ті мінімальні проблеми українського рекламного законодавства, на які варто звернути пильну увагу.

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити наступні висновки.

Закон України «Про рекламу» розмежовує трьох професійних учасників рекламної діяльності – рекла-

модавця, виробника реклами та її розповсюджувача. Важливу роль в рекламній діяльності відіграють споживачі реклами, які визначені як невизначене коло осіб, на яких спрямована реклама. Слід зазначити, що споживачі реклами виступають як учасники рекламних відносин, але не являються її суб'єктами.

На нашу думку, слід закріпити в українському законодавстві поняття «споживач реклами» – як відокремлений суб'єкт від інших суб'єктів рекламної діяльності, що дасть змогу індивідуальним споживачам та їх об'єднанням відігравати більш активну роль у правовому регулюванні рекламної діяльності.

Відносини, які виникають у зв'язку з порівняльною рекламою, регулюються законодавством України про захист від недобросовісної конкуренції, але, на жаль, на сьогодні ці правовідносини врегульовані не повною мірою. Тому цілком очевидно є необхідність внесення відповідних змін і доповнень до законів про рекламу та недобросовісну конкуренцію, які б встановили об'єктивні критерії для регулювання правовідносин, що виникають у сфері рекламної діяльності.

Література.

1. Закон України «Про рекламу». – Відомості Верховної Ради. 1996. – № 39. – Ст. 181.
2. Закон України «Про телебачення і радіомовлення». – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Маєвський О. До проблеми правового регулювання прихованої реклами в мас-медіа України та за кордоном // Львівський національний університет ім. І. Франка. – 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Maevsky.htm.
4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
5. Міжнародний пакт про суспільні і політичні права, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. (набрав чинності 23.03.1976 р.).

УДК 327.39(477):355

Юрій Овчаренко

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ У ВОЄННІЙ СФЕРІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ КРАЇНИ

Розглядаються основні напрямки співробітництва України з Європейським союзом у воєнній сфері. Аналізується спільна зовнішня політика та політика безпеки країн-членів ЄС.

Ключові слова: *воєнна організація держави, військо-ве співробітництво, міжнародна система колективної безпеки, спільна зовнішня політика та політика безпеки.*

© Овчаренко Ю.О., 2012.

Понад півстоліття воєнно-політичний блок НАТО був основою безпеки і оборони Західної Європи; і сьогодні він залишається фактично єдиною дієздатною оборонною структурою в Європі. Але зміни в міжнародній ситуації на початку 1990-х років дуже серйозно вплинули як на НАТО, так і на ЄС. У Європі почалися спроби організації самостійної від НАТО системи безпеки. Значне скорочення військової присутності США в Європі, трансформація НАТО, зміцнення економічних позицій ЄС, обмеження, зумовлені переважно військовим характером діяльності НАТО, а також бажання європейців взяти на себе більше відповідальності за власну безпеку спонукали країни-члени Європейського союзу до формування Спільної зовнішньої політики та політики безпеки (СЗППБ) [3]. При цьому виникла також необхідність розбудови власне європейської дієздатної структури безпеки і оборони.

Проблемами співробітництва України з Європейським Союзом у воєнній сфері займалися такі вчені, як В. Горбулін, В. Гречанинов, О. Кириченко, К. Морозов, М. Пальчук, Г. Радецький, І. Руснак, А. Семенченко, Г. Ситник, В. Шкідченко.

Аналіз співробітництва України з Європейським Союзом у воєнній сфері в контексті європейської інтеграції.

Європейська дієздатна структура безпеки і оборони зараз активно створюється під егідою ЄС у рамках Спільної європейської політики безпеки і оборони (СЄПБО). Особлива увага при цьому приділяється узгодженню та координації оборонної політики ЄС та НАТО як ключового елемента євроатлантичної безпеки. Тому поки що цей процес нагадує скоріше створення європейської філії НАТО, ніж адекватну відповідь на сучасні виклики європейській безпеці. Однак, для об'єднаної Європи існують реальні передумови з часом стати більш вагомим глобальним суб'єктом не лише в економіці, а й у сфері безпеки [6].

Для України розбудова структур безпеки Євросоюзу – це можливість, паралельно зі зміцненням особливого партнерства з НАТО розвивати відносини у сфері безпеки і оборони з Європейським Союзом, вступ до якого проголошено стратегічною метою нашої держави. Оскільки відтепер інтереси ЄС зосереджені не лише у політиці й економіці, а й у сфері безпеки, це збільшує шанси нашої країни на досягнення стратегічної мети [6].

Формування СЗППБ було передбачене Договором про Європейський Союз (Маастріхт, 1992 рік), в якому підкреслена необхідність розгляду «всіх питань стосовно безпеки Європейського Союзу, включно з майбутнім формуванням спільної оборонної політики, яка з часом може призвести до створення спільної оборони» [1].

Основа СЗППБ склали так звані «петерсберзькі завдання», які були вироблені міністрами закордонних справ і оборони ЗЄС під час зустрічі в м. Петерсберзі, поблизу Бонна (червень 1992 року), й оформлені відповідним документом Західноєвропейського Союзу. Даним документом передбачалось об'єднати військові зусилля європейських держав-членів Союзу в галузі спільних дій з виконання гуманітарних, пошукових та миротворчих завдань, завдань бойових підрозділів з урегулювання криз, включно зі встановленням миру.

Цілями СЗППБ стали:

- захист спільних цінностей, основних інтересів і незалежності Європейського Союзу;
- зміцнення безпеки Союзу і його держав-членів;
- збереження миру і зміцнення міжнародної безпе-

ки відповідно до принципів Статуту ООН, Заключеного акту Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі 1975 р. та Паризької хартії 1990 р.;

- сприяння міжнародному співробітництву;
- розвиток і зміцнення демократії, забезпечення дотримання прав людини й основних свобод.

У 1997 році, при підписанні нової редакції Договору про Європейський Союз у Амстердамі, в Статті 17 було закріплене формування СЄПБО. Однією з причин, яка спонукала країни ЄС до цього рішення, була драматична історія врегулювання силами європейських країн, під егідою ООН, конфлікту в Боснії і Герцеговині у 1992–1995 роках.

Проте активізація політики в галузі європейської оборони і безпеки відбулася лише у 1999 році, із проведенням Гельсінської конференції. Однією з причин активізації зазначеного процесу стала нездатність європейських країн без допомоги США і НАТО врегулювати конфлікти на Балканах. Принципове рішення про створення Євросоюзом об'єднаних збройних сил, спроможних виконувати миротворчі місії, привело до підписання в грудні 1999 року Гельсінської декларації. Цей документ, ініційований Францією і Німеччиною під назвою «Військові структури, планування і проведення військових операцій Європейського Союзу», став політичною основою для створення європейських воєнно-політичних структур з правом приймати рішення у тих випадках, коли залучення НАТО для реагування на регіональні військові кризи є недоцільним.

Співробітництво з ЄС на сьогодні здійснюється відповідно до пріоритетів, визначених порядком денним асоціації Україна – ЄС у частині, що стосується Міністерства оборони, а також Робочого плану співробітництва Збройних Сил України і Секретаріату Ради ЄС (у сфері Спільної політики безпеки та оборони).

У рамках налагодження співпраці зі структурами та агенціями ЄС проводяться консультації з Європейським оборонним агентством, Європейським коледжем безпеки і оборони, Інститутом досліджень безпеки ЄС.

Уперше в історії взаємовідносин України та ЄС підрозділ морської піхоти, військово-транспортний літак ІЛ-76МД з екіпажем та група офіцерів Збройних Сил у другому півріччі 2011 р. були залучені до оперативного чергування у складі багатонаціональної бойової тактичної групи Європейського Союзу HELBROC (Грецька Республіка, Республіка Болгарія, Румунія, Республіка Кіпр).

Тривала робота щодо залучення сил та засобів Збройних Сил до багатонаціональної бойової тактичної групи, яка формуватиметься країнами-членами Вишеградської четвірки (Республіка Польща, Словацька Республіка, Угорська Республіка, Чеська Республіка).

Продовжується робота щодо залучення до операції EU NAVFOR ATANTA основного (Ан-26) і резервного (Ан-30Б) літака та укладення Технічної угоди щодо завдань і статусу українського підрозділу в операції. Порядок застосування і використання Збройних Сил, їх зброї та бойової техніки за межами держави для протидії актам піратства врегульовано законодавством України [10].

Таким чином, Україна прагне бути надійним партнером і пропонує свою допомогу у вирішенні європейських проблем. Це її право і обов'язок як невід'ємної частини Європи, адже безпека Європи – це безпека України. При цьому важливе значення має взаємне визнання інтересів України та ЄС у підтриманні миру, міжнародної стабільності та безпеки в Європі.

Налагодження співробітництва у рамках оборонної компоненти Євросоюзу відкриває для України значні

перспективи. Започаткування плідної співпраці у цій сфері може стати однією з головних умов подальших позитивних зрушень у відносинах між Україною і ЄС. Відносини України з ЄС спрямовані на розвиток партнерства з метою ефективного протистояння новим загрозам глобальній безпеці – тероризму, розповсюдженню зброї масового ураження, організованій злочинності, нелегальній міграції. Україна продемонструвала можливість співпраці з Євросоюзом у цій сфері.

Після прийняття у 1999 році спільної стратегії ЄС щодо України та визначення рівня стратегічного партнерства між Україною і ЄС постало питання про інституалізацію відносин у сфері зовнішньої політики і безпеки. Адже Спільна стратегія ЄС щодо України запропонувала такі нові напрямки посилення політичного та безпекового діалогу:

- запобігання кризам і поглиблення безпеки, зокрема, шляхом розробки спільних зовнішніх ініціатив у сфері попередження конфліктів і управління кризами у специфічних країнах і регіонах, особливо в суміжних з Україною;
- залучення України до заходів ЄС згідно із «петербурзькими завданнями», що, зокрема, дозволяє Україні зробити значний крок у напрямі поглиблення стосунків з ЄС;
- розширення діалогу у форматі Україна–Трійка ЄС, зокрема, шляхом утворення експертних груп з питань роззброєння, торгівлі та передачі зброї, експортного контролю і нерозповсюдження зброї масового знищення тощо [8].

У рамках першого Робочого плану реалізації Спільної стратегії ЄС щодо України, який діяв у період Португальського головування в ЄС (перша половина 2000 року), була започаткована серія консультацій на експертному рівні з питань роззброєння, експорту звичайних озброєнь, загальної безпеки, нерозповсюдження, проблематики ОБСЄ тощо. Рішенням Політичного комітету ЄС, схваленим у січні 2000 року, Україна отримала право приєднання в односторонньому порядку до заяв від імені ЄС, що приймаються в рамках його СЗППБ або оголошуються в ОБСЄ. У липні 2000 року Рада ЄС схвалила пропозицію щодо надання Україні можливості приєднання до спільних дій ЄС, а також вироблення Україною і ЄС спільних дій щодо третіх країн і регіонів. Конкретними кроками на євроінтеграційному шляху можуть стати безпосередня участь України у реалізації Пакту стабільності на Балканах, участь у Концепції ЄС щодо прогнозування і розв'язання конфліктних ситуацій [4].

Зі свого боку, для реального втілення стратегії ЄС щодо України, Україна у вересні 2000 року розробила й подала до ЄС меморандум «Зміцнення співробітництва між Україною та Європейським Союзом у сфері зовнішньої політики, безпеки, військового та військово-технічного співробітництва». Однак, ЄС виявився не готовим прийняти широкомасштабні українські пропозиції. У спільній заяві за підсумками Ялтинського саміту Україна–ЄС (11 вересня 2001 року) сторони «визначили подальший розвиток нашого діалогу, співробітництва та консультацій з питань безпеки та оборони», а також констатували, що «Україна може бути запрошена до участі в операціях, які проводяться ЄС» [5].

Проте, реальна двостороння співпраця у сфері безпеки поки що значно відстає від задекларованих цілей. Водночас, на окремих напрямках здійснюються конкретні практичні кроки. Це стосується, в першу чергу, юстиції і органів внутрішніх справ, оскільки саме цей напрям набуває особливої актуальності в контексті розширення

ЄС–Європейський Союз, зацікавлений у зміцненні безпеки своїх східних кордонів після вступу кандидатів з числа країн Центральної Європи.

Але навіть за нинішніх умов потенціал поглиблення співпраці України з ЄС у сфері безпеки не слід недооцінювати. Збройні сили України як основний елемент участі країни у творенні європейської системи безпеки розвивають відносини з Європейським Союзом за такими пріоритетними напрямками.

1. Співробітництво з ЄС у сфері безпекової політики:
 - участь керівного складу Міністерства оборони України та Збройних сил України у зустрічах та консультаціях із воєнно-політичним та військовим керівництвом ЄС та країн-членів ЄС;
 - налагодження взаємодії з інституціями в рамках СЕПБО (Європейським оборонним агентством, Бельгія; Інститутом досліджень безпеки, Франція; Європейським супутниковим центром, Іспанія, Центру моніторингу та інформації Європейської комісії).
2. Співробітництво у сфері демократичного та цивільного контролю над воєнною організацією держави:
 - проведення спільних з країнами-членами ЄС заходів щодо демократичного та цивільного контролю над воєнною організацією держави, а також консультацій, семінарів та круглих столів щодо створення системи цивільно-військових відносин;
 - удосконалення системи співпраці з неурядовими організаціями України;
 - участь у заходах державних програм інформування громадськості з питань європейської інтеграції України і підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України.
3. Співробітництво з ЄС в рамках заходів глобального роззброєння, нерозповсюдження зброї масового знищення та питань контролю над озброєннями:
 - участь фахівців Міністерства оборони України у засіданнях на рівні експертів Трійки робочої групи ЄС з глобального роззброєння, нерозповсюдження (CODUN/CONOP)–Україна, Трійки робочої групи ЄС з питань контролю над озброєннями (COARM)–Україна;
 - участь у конференціях (семінарах, круглих столах) з питань Європейського кодексу поведінки щодо експорту озброєнь.
4. Реалізація заходів оборонного реформування:
 - вивчення досвіду та залучення фахівців ЄС щодо питань оборонного та бюджетного планування;
 - проведення спільних з ЄС заходів щодо знищення та утилізації протипіхотних мін, застарілих боєприпасів, надлишкового озброєння; удосконалення професійних навичок цивільних посадових осіб;
 - проведення спільних заходів щодо конверсії військових містечок, рекультивація земель та перепідготовка військовослужбовців, яких звільнено в запас.
5. Надання послуг ЄС у сфері авіаційно-транспортних перевезень:
 - підписана Угода про використання ЄС українських можливостей у сфері авіатранспортних перевезень на далекій відстані із залученням українських широкофюзеляжних літаків. Для стратегічного перекидання військ ЄС запропоновано військово-транспортну авіаційну ескадрилью ПС України;
 - опрацювання питання щодо використання країнами-членами ЄС транспортної авіації України для потреб батальйонних тактичних груп.

6. Розвиток функціональних компонентів Збройних сил України:

- вивчення досвіду та залучення фахівців ЄС щодо надання допомоги з питань забезпечення участі України в операціях ЄС, формування бойових груп швидкого реагування, створення багатонаціональних підрозділів для участі у миротворчих операціях ЄС, вивчення процесу оперативного планування ЄС в рамках «петерсберзьких завдань» та підготовки військової поліції для місії ЄС;
- залучення особового складу Збройних сил України до освітніх програм та військових навчань ЄС. Україною запропоновано ЄС максимально використовувати Яворівський навчальний центр підготовки миротворчих сил для проведення тактичних і командно-штабних навчань.

7. Забезпечення участі Збройних сил України в операціях ЄС у складі багатонаціональних формувань:

- продовження консультацій між Україною та ЄС щодо участі Збройних сил України у врегулюванні кризових ситуацій; імплементація схеми участі України в операціях ЄС із врегулювання криз;
- залучення українських фахівців до роботи у структурах ЄС та країн – членів, які створені в рамках СЄПБО (Центр з питань постконфліктного розмишування тощо);
- залучення підрозділу Головної служби правопорядку Збройних сил України до складу міжнародного батальйону військової поліції [7].

Продовжується консультативно-переговорний процес щодо створення спільних з країнами-членами ЄС підрозділів для участі в операціях ЄС. У рамках запровадження Концепції спільної європейської політики безпеки й оборони Збройні сили України вже намагались долучитись до реалізації ініціатив щодо створення сил швидкого реагування. Для цього пропонувалось долучити до складу сил швидкого реагування ЄС українські військові підрозділи. Це повинен був бути той військовий контингент, який виділяється Україною для участі в об'єднаних тактичних силах НАТО.

Таким чином, Україна має потенційні можливості зробити вагомий внесок у проект СЄПБО як партнер ЄС з питань реалізації східної та південно-східної політики ЄС, зокрема у Чорноморсько-Каспійському регіоні. Серед інших країн, бажаючих вступити до ЄС, Україна помітно вирізняється: у сфері безпеки вона може бути не лише споживачем, а й реальним вкладником - у галузі стратегічних військово-транспортних перевезень, використання космосу, розвідки, надання військових контингентів та озброєнь, підготовки та проведення миротворчих операцій, правоохоронної діяльності, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій тощо [2]. Такий внесок України видається важливим у контексті реалізації її намірів стати у майбутньому повноправним членом Європейського Союзу.

І нинішні зміни у діяльності Європейського союзу – це для України шанс і відповідальність. Це шанс тому, що саме у сфері безпеки Україна є реальним і спроможним партнером. Україна визнана ЄС одним із ключових факторів регіональної і загальноєвропейської стабільності й безпеки. Активна діяльність України в ОБСЄ, її посередницька роль в придністровському конфлікті (Молдова), участь у миротворчому процесі в Боснії та в Косово, активна і виважена позиція щодо розширення НАТО на Схід та започаткування особливого партнерства з цією міжнародною організацією свідчить як про

зацікавленість України у формуванні системи європейської безпеки, так і про можливість широкої й активної співпраці України і ЄС у сфері його СЗППБ. Налагодження співробітництва з ЄС у згаданій сфері не лише дозволить активізувати участь України в європейських справах, але сприятиме усвідомленню її європейської ролі всередині країни [9].

✎ Таким чином, пошук спільних відповідей на нові виклики у безпековій сфері зближують Україну та ЄС і відкривають нові можливості для поглиблення співпраці. Досвід співробітництва України з ЄС свідчить, що Україна має реальні перспективи стати членом об'єднаної Європи. Співробітництво у сфері зовнішньої політики й політики безпеки саме з Європейським союзом може стати трампліном для майбутнього членства України в ЄС. Тому розвиток військового співробітництва з Європейським союзом надасть додаткові можливості Україні для просування своїх інтересів серед країн-членів Союзу з метою поступового входження України до європейського простору.

Література.

1. Договір про Європейський союз. [Електронний ресурс] // http://eu-directory.ea-ua.info/index.php?act=show&doc_id=6&id=74.
2. Корнієвський О., Терешко С. Європейський вектор безпеки: роль України // «День» - №44. – 15.03.2005 р. [Електронний ресурс] // <http://www.day.kiev.ua/133790>.
3. Парахонський Б. Перспективи України у системі європейської та євроатлантичної безпеки // http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=gpgs0&issue=2004_4.
4. Перепелиця Г. Український внесок в субрегіональне та двостороннє співробітництво по врегулюванні конфліктів та підтримання миру // <http://www.niss.gov.ua/book/Perapel/010.htm>.
5. Поляков Л., Пашков М. Україна – Європа: пошук спільної відповіді на нові загрози [Електронний ресурс] // <http://www.zn.kiev.ua/nn/show/362/32397>.
6. Поляков Л. Сунгуровський М. Європейська безпека: нові загрози – старі відповіді? // Національна безпека і оборона. – № 9. – 2001. – С. 14–26.
7. Пріоритетні напрями співробітництва Збройних Сил України з Європейським Союзом [Електронний ресурс] // <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=euintegration&sub=security>.
8. Спільна стратегія ЄС щодо України. [Електронний ресурс] // www.mfa.gov.ua/data/upload/publication/mfa/ua/2822/general_strategy.pdf.
9. Україна в СЗППБ ЄС. [Електронний ресурс] // <http://eu.org.ua/ua&eu/?sid=uwto14>.
10. Біла книга 2011: щорічник. – К. : Вид.-во Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України, 2012. – 82 с.

УДК 353:330.357

Ігор Парфьонов

ІНВАЙРОНМЕНТАЛЬНИЙ ВЕКТОР СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У статті обґрунтовано інвайронментальну складову стратегії сталого розвитку регіону, у межах якої

© Парфьонов І.В., 2012.